

Пројекат: ОПЛАНЕТИ СЕ – За зелени дијалог

ПРОГРАМ УПРАВЉАЊА ОТПАДОМ У РЕПУБЛИЦИ СРБИЈИ ЗА ПЕРИОД 2022 – 2031. ГОДИНЕ ОБАВЕЗЕ ЛОКАЛНЕ САМОУПРАВЕ

Љиљана Марковић Луковић
Бор, 19.04.2022.

Schweizerische Eidgenossenschaft
Confédération suisse
Confederazione Svizzera
Confederaziun svizra

Swiss Agency for Development
and Cooperation SDC

HELVETAS
SRB

Gradanske
inicijative

ЗАКОНСКА ОСНОВА

Почетак процеса успостављања система управљања отпадом у РС, кроз поглавље 27, у оквиру преговора за приступање ЕУ

- Национална стратегија управљања отпадом 2000 - 2010
- Стратегија управљања отпадом 2010-2019.

Постављањем нових циљева ЕУ у области управљања отпадом у оквиру „зелене транзиције” ради преласка на циркуларну економију у ЕУ, израђени су:

- **Програм управљања отпадом у РС, за период од 2022-2031**
- **Акциони план Програма управљања отпадом у Републици Србији за период од 2022. до 2024. године**

Програмом се утврђују стратешки циљеви за унапређење система управљања отпадом и основна начела којима треба да се руководе сви актери у управљању отпадом за остваривање тих циљева у Републици Србији за период 2022-2031. године. Спровођење овог програма, поред смањења штетног утицаја на животну средину и климатске промене, треба да омогући остваривање предуслова за коришћење отпада у циркуларној економији за чији развој се утврђују циљеви и мере у посебном програму.

Одговорности у пословима управљања токовима отпада

су следеће:

- 1) **свим врстама комуналног отпада**, као што су отпад из домаћинства, комерцијални отпад (сличан отпаду из домаћинства), муљ из ППОВ (погона за пречишћавање отпадних вода), управљају локалне самоуправе и комуналне службе задужене за ове послове;
- 2) **индустријски и комерцијални отпад** којим треба управљати по принципу „загађивач плаћа“ засад је усмерен на финансирање из приватног сектора, тачније производне индустрије;
- 3) **отпадни производи**, којима се управља по принципу продужене одговорности произвођача, су у целости обухваћени приватном оперативном и финансијском одговорношћу;
- 4) **грађевински отпад** је под приватном одговорношћу;
- 5) **прелазни статус** има отпад из установа као што су болнице (медицински отпад) и пољопривреде, као што је пољопривредни отпад и споредни производи животињског порекла: када је под јавном управом, финансира се из јавних средстава, а када је у приватном власништву, управљање отпадом је под приватном одговорношћу.

УЛОГА ЈЕДИНИЦЕ ЛОКАЛНЕ САМОУПРАВЕ

- Јединице локалне самоуправе су главни субјект који организује управљање комуналним отпадом створеним на одређеној територији. Они су одговорни за уређење, развој и администрацију система за управљање комуналним отпадом на својим територијама.
- Локална самоуправа **одобрава локални план** управљања отпадом и друге прописе о управљању комуналним отпадом који уређују систем управљања комуналним отпадом. Правила су обавезујућа за сва физичка и правна лица која се налазе на територији општине, и за друга лица која учествују у релевантним активностима.
- Главни задатак јединица локалне самоуправе је да **понуде јавну услугу управљања** (сакупљања, превоза и третмана) комуналног отпада свим становницима и привредним субјектима (предузећима, институцијама и организацијама) како би се осигурало да услуга испуњава техничко-економске, хигијенске и услове заштите животне средине, да буде погодна и доступна корисницима.
- Препоручује се да институције локалне самоуправе за управљање комуналним отпадом **оснују регионална предузећа**, пренесу своје функције самоуправе у области управљања отпадом, али да осигурају сталну контролу над функцијама које врше преко органа управљања. Пружање комуналних услуга управљања отпадом и изградња и рад потребне инфраструктуре требало би да буду обезбеђени у поступцима јавних набавки, уговорним или институционалним јавно-приватним партнерством.

Потребни економски и други инструменти за управљање отпадом

Република Србија ће за постизање промена у сектору управљања отпадом применити различите економске инструменте, финансијске и нефинансијске подстицаје. Нови инструменти ће бити размотрени и уведени у случају процене да су потребни за постизање утврђених циљева, уз прелазне периоде за прилагођавање система.

Спровођење наведених инструмената ће довести до смањења стварања отпада, повећања количине отпада који се одваја на месту настанка, повећања количине рециклираног материјала, ради доприноса финансирању инвестиција у систему управљања отпадом и покрићу оперативних трошкова.

1. **Тарифе** – сада су око 0,5% прихода домаћинства; граница доступности је 1,5%, да би се обезбедила инфраструктура и административни систем; циљане тарифе: „плати колико бацаш”
2. **Реформа јавних комуналних предузећа** – (сада: субвенције) води ка већој регионализацији услуга, већој финансијској ефикасности, повећање техничких и административних капацитета
3. **Накнаде за одлагање отпада** – на депоније имају за циљ да поскупе услугу одлагања на несанитарне депоније, а да подстакну превенцију, рециклирање и третирање биоразградљивог отпада
4. **Депозитни систем за амбалажу** – доприноси повећању сакупљених и рециклираних количина чистије амбалаже, достизању циљева поновне употребе и рециклаже,
5. **„Плати колико бациш”** – подстицање домаћинстава и приватног сектора да одваја отпад и тиме плаћа мању накнаду
6. **Продужена одговорност произвођача** -Треба обезбедити одговарајућу доступност система за сакупљање отпада и обезбедити потребна финансијска и организациона средства за испуњавање обавеза продужене одговорности произвођача.

Овим инструментима олакшава се испуњење обавеза у складу са законодавством ЕУ и новим акционим планом ЕУ за циркуларну економију који поставља нове циљеве за рециклажу.

МЕРЕ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ЦИЉЕВА И ЊИХОВ УТИЦАЈ НА ЖИВОТНУ СРЕДИНУ

- **Општи циљ:** Развијање одрживог система управљања отпадом у циљу смањења загађења животне средине и деградације простора у складу са ЕУ прописима
- **Посебан циљ 1:** Унапређен систем управљања комуналним отпадом кроз повећану стопу рециклаже, смањено одлагање биоразградивог отпада на депоније и смањено одлагање отпада на несанитарне депоније

Мера 1.1. **Проширење обухвата сакупљања на 100%** - надлежност: ЈЛС; мера се наставља; партнери: ЈКП, приватна предузећа; врста мере: Обезбеђивање добара и пружање услуга (ОДПУ)

- Обезбеђивање инфраструктуре: посуде и возила;

Мера 1.2. **Унапређење система за одвојено сакупљање и рециклажу комуналног отпада** - надлежност: ЈЛС; Партнери у спровођењу: ЈКП, регионална К. П., министарство за послове зжс, АП; Врста мере: ОДПУ

- усаглашавање националних прописа са Пакетом ЕУ за циркуларну економију;
- увођење одвојеног сакупљања рециклабилних материјала успостављањем система (најмање) две канте – једна за мешовити отпад и друга за рециклабилни отпад;
- успостављање мреже центара за сакупљање отпада „рециклажна дворишта”;
- увођење секундарног одвајања рециклабилних производа успостављањем регионалних центара за управљање отпадом;

Мера 1.3. Успостављање одвојеног сакупљања биоразградивог отпада ради смањења његовог одлагања на депоније - надлежност: ЈЛС; Партнери у спровођењу: ЈКП, регионална К. П., министарство за послове зжс, АП; Врста мере: ОДПУ

- Преусмеравање биоразградивог отпада ће се постићи повећањем нивоа кућног компостирања у руралним областима, одвојеним сакупљањем и компостирањем зеленог отпада у општинама, преусмеравањем зеленог отпада са јавних површина, преусм. папира/картона применом стратегија за рециклирање, и изградњом постројења за третман

Мера 1.4. Успостављање нових регионалних центара са санитарним депонијама - надлежност: ЈЛС; Партнери у спровођењу: ЈКП, регионална К. П., министарство за послове зжс, АП; Врста мере: ОДПУ; Мера се наставља

- Подразумева потписивање међуопштинских споразума о заједничком управљању отпадом; успоставити локалне и регионалне институције за управљање отпадом и изградити капацитете; донети регионалне и локалне планове управљања отпадом; радити на подизању свести јавности о потреби и условима за изградњу регионалних центара за управљање отпадом. Прва фаза предвиђа изградњу регионалних центара за управљање отпадом у свим регионима и по потреби трансфер станица.

Мера 1.5. Увођење економских инструмената за подстицај промена у сектору управљања комуналним отпадом - надлежност: Министарства за з.ж.с, за послове финансија, за послове држ.упр и лок. самоупр; Партнери у спровођењу: ЈЛС, АП; Врста мере: Подстицајна (П)

- реформа тарифног система за управљање комуналним отпадом
- реформа комуналних предузећа у смислу регионализације услуге
- увођење накнаде за коришћење депоније

Мера 1.6. Затварање и санација постојећих несанитарних депонија комуналног отпада - надлежност: ЈЛС; Партнери у спровођењу: министарство за послове зжс, АП; Врста мере: ОДПУ

- Први корак је затварање свих несанитарних депонија са пуштањем у рад санитарних;
- Други корак укључује рекултивацију свих несанитарних депонија

Мера 1.7. Спровођење информативне кампање о систему управљања комуналним отпадом намењене грађанима - надлежност: Министарство зжс, АП, ЈЛС;

- партнери: Министарства за просвету, за здравље, трговине, Привр. Комора, ОЦД; Врста мере: информативно-едукативна
- Кампање, брошуре, курсеви, циљане информативне кампање, размена информације и искустава

- **Посебан циљ 2:** Успостављена мрежа сакупљања и третмана опасног и индустријског отпада

Мера 2.1. Успостављање мреже сакупљања опасног отпада из домаћинства

Мера 2.2. Изградња капацитета за складиштење, третман и одлагање опасног отпада

Мера 2.3. Идентификација, санација и ремедијација контаминираних локација

- **Посебан циљ 3:** Повећана стопа рециклаже посебних токова отпада и ефикасније коришћење ресурса

Мера 3.1. Успостављање колективних оператера за посебне токове отпада (за отпад од електричне и електронске опреме, истрошене батерије и акумулаторе и отпадна возила и др.) по принципу продужене одговорности произвођача на целокупан животни циклус производа

Мера 3.2. Унапређење мреже сакупљања посебних токова отпада

Мера 3.3. Изградња капацитета за третман и одлагање посебних токова отпада

- **Посебан циљ 4:** Ојачани капацитети институција у области управљања отпадом и усклађена регулатива са регулативом ЕУ

Мера 4.1. Наставак усклађивања правног оквира са правним тековинама ЕУ

Мера 4.2. Јачање административних и институционалних капацитета за управљање отпадом

Мера 4.3. Јачање капацитета инспекције за заштиту животне средине

Мера 4.4. Унапређење праћења и извештавања у области управљања отпадом и даљи развој информационог система

Анализа ефеката мера

- Ефекти имплементације директива о отпаду се огледају у користима које настају због побољшања квалитета ж. средине, побољшања здравља становништва и смањивања трошкова за здравствене услуге, пораста тржишне вредности земљишта и других друштвено-економских користи.

Главне користи од имплементације директива о отпаду су:

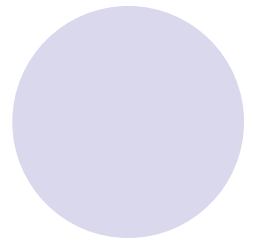
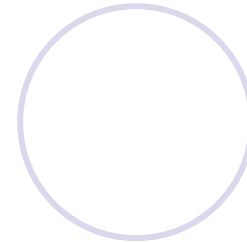
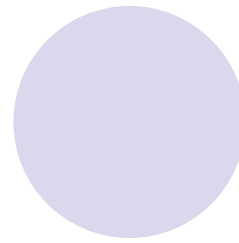
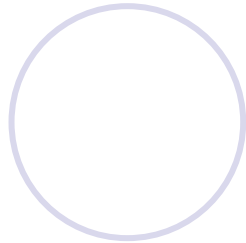
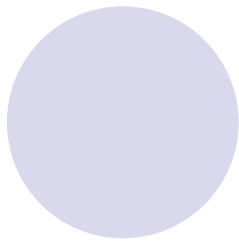
- **Мање загађење подземних и површинских вода** услед цурења незаштићених депонија, мањи ризици од контаминац. подземних и површинских вода, одн. смањен ризик од контаминац. воде за пиће;
- **Мањи здравствени ризици и ризици од експлозија** као и мањи утицај на глобално загревање пошто се метан са депонија сакупља и користе за производњу енергије (економске користи). Постојеће и **нелегалне депоније се затварају** у складу са прописима;
- Користи за екосистеме и друге ресурсе животне средине. **Штетне емисије** (настале активностима управљања отпадом) у ваздух, воду и земљиште **се смањују**, док је поврат енергије повећан;
- Повећана ефикасност у коришћењу материјала и **смањена производња (екстракција) примарних ресурса** као резултат вишег нивоа рециклаже. Ово је резултат примене Директиве о амбалажи и амбалажном отпаду као и достизања циљева из Директиве о депонијама;
- **Мањи трошкови** прикупљања, третмана и одлагања отпада, јер ће се генерисати мање отпада;
- Боље управљање и **праћење токова отпада** кроз примену Оквирне директиве о отпаду;
- Загађење ваздуха, земљишта и воде (честице, диоксини, тешки метали из канализационог муља, отпадно уље) и **еколошки ризици** од локација за третман комун. и опасног отпада;
- Смањење респираторних болести и осталих **ризика по здравље** локалног становништва од загађеног ваздуха и контаминираниог земљишта (економске користи због смањења трошкова лечења становништва).

Друштвено-економске користи се огледају и у следећем:

- Пораст запослености у еко-индустрији
- Еко-ефикасност индустрије

ПРАЋЕЊЕ СПРОВОЂЕЊА ПРОГРАМА

- За праћење напретка у спровођењу Програма задужено је Министарство.
- Министарство пружа подршку другим органима, службама и организацијама у спровођењу активности које су у њиховом делокругу.
- Такође, Министарство остварује комуникацију са партнерима и јавношћу у вези са спровођењем Програма.
- Извештаје о напретку у спровођењу акционог плана припрема **Министарство** на основу извештаја које, кроз **Јединствени информациони систем** за планирање, праћење спровођења, координацију јавних политика и извештавање (ЈИС), достављају сви органи и организације надлежни за спровођење мера и активности,
- Податке о оствареним вредностима показатеља учинка, које у складу са својим надлежностима прати **Агенција за заштиту животне средине**, и доставља путем ЈИС-а за потребе израде годишњих извештаја о спровођењу акционог плана. Агенција за заштиту животне средине, поред годишњег извештавања, доставља потребне податке Министарству и на његов захтев.
- **Надлежни органи и организације, као органи и организације** које су препознате као партнери у спровођењу мера и активности имају обавезу да **извештавају** Министарство **на годишњем нивоу** о напретку у реализацији, а такође и о евентуалним проблемима у достизању предвиђених резултата. На основу тога, Министарство има основ за оцењивање напретка у спровођења Програма и идентификовање актуелних проблема и потенцијалних ризика и потреба да се у складу са њима активности прилагоде и донесу правовремене одлуке да би се постигли предвиђени резултати. Израда извештаја о спровођењу акционог плана и достављање Влади вршиће се у складу са роковима утврђеним Законом о планском систему.

● **ХВАЛА НА ПАЖЊИ!**